

Quick scan flora en fauna

Garagelocatie Harderwijkerweg en Prof. Talmaweg 5-7 te Laag Soeren

Opdrachtgevers:

Gemeente Rheden en De heer Nab

5 juli 2013

projectnummer 06.13.02

Opdrachtgevers: Gemeente Rheden en dhr. Nab
Naam product: Quick scan flora en fauna
Locatie: Garagelocatie Harderwijkerweg en Prof. Talmaweg 5-7 te Laag
Soeren

Opdrachtnemer: Laneco
Ons kenmerk: 30.13.01
Projectleider: ir. D van Pijkeren
Contact: DvPijkeren@Laneco.nl

INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	AANLEIDING	1
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN	1
2	WETTELIJK KADER	4
2.1	GEBIEDSBESCHERMING	4
2.2	SOORTENBESCHERMING	4
3	TOETSING	7
3.1	ONDERZOEKSMETHODIEK	7
3.2	GEBIEDSBESCHERMING	7
3.3	SOORTENBESCHERMING	9
4	CONCLUSIE	15
4.1	GEBIEDSBESCHERMING	15
4.2	SOORTENBESCHERMING	15
4.3	CONSEQUENTIES	16
4.4	AANBEVELINGEN	17

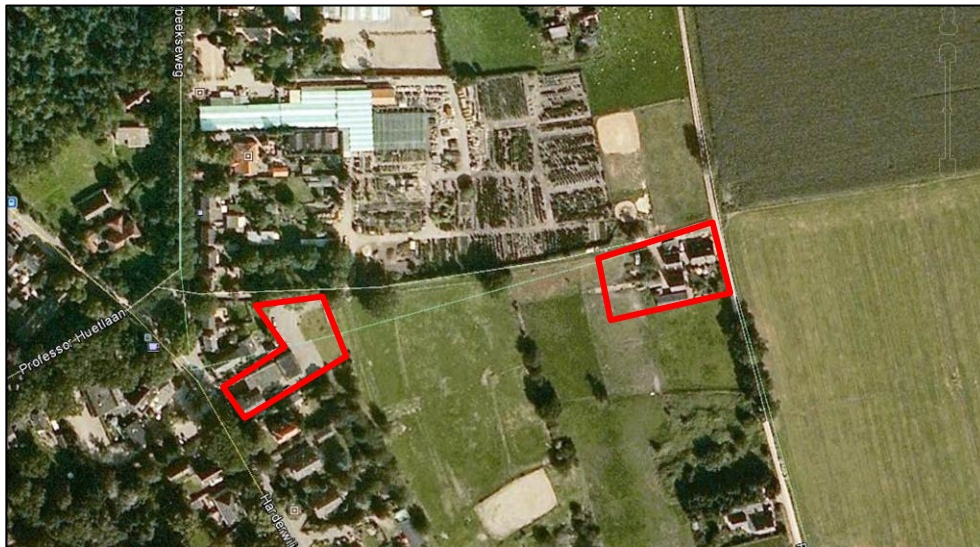
BIJLAGEN:

bijlage 1: literatuurlijst

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Op twee locaties in Laag Soeren is de bouw van (een) nieuwe woning(en) voorgenomen. Zowel in het deelgebied aan de Harderwijkerweg als aan de Professor Talmaweg 5-7 wordt hiervoor (een deel van) de bestaande bebouwing gesloopt. Het woongebouw op de Professor Talmaweg 5 blijft gehandhaafd, het woongebouw op nummer 7 wordt gesloopt. Eén van de haalbaarheidsstudies in het kader van de bestemmingsplanwijziging die hiervoor dient te worden uitgevoerd is toetsing aan de natuurwet- en regelgeving.

Globale ligging deelgebieden (Luchtfoto Google Earth)

Voorliggend onderzoek is een quick scan waarin op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een eenmalige veldverkenning, uitspraken worden gedaan over de geschiktheid voor beschermde planten en diersoorten en de verwachte effecten op deze soorten. Dit resulteert in conclusies en aanbevelingen. Deze quick scan is uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN

Beide deelgebieden waar dit onderzoek om handelt, liggen in het dorp Laag Soeren, in de gemeente Rheden. Laag Soeren ligt op de overgang van de Veluwe bosgebieden naar meer open gebied met veel agrarische gronden.

Beide deelgebieden liggen op korte afstand van elkaar, aan de oostzijde van Laag Soeren, tegen een kleinschalig weidegebied aan. Aan de zuidzijde van de weide waar de deellocaties tegenaan liggen, is de aanleg van de nieuwbouwwijk Nimmer Dor voorgenomen.

Garagebedrijf Harderwijkerweg

Het eerste deelgebied bestaat uit een voormalige garage/tankstation aan de Harderwijkerweg. Deze locatie ligt in de lijn van bestaande bebouwing die nu de oostgrens van Laag Soeren vormt. Naast een woning is er een groot voormalig bedrijfspand van één verdieping met plat dak aanwezig. Het pand is 3-4 meter hoog, en bestaat uit twee aan elkaar gekoppelde delen. Om de panden heen ligt een verhard erf. Er zijn alleen enkele jonge naaldbomen en nauwelijks groen aanwezig. Aan de randen van de verharding is wat verruigd gras/tuin aanwezig. Op deze locatie worden de bedrijfspanden en de woning gesloopt. Op deze locatie worden maximaal 4 woningen teruggebouwd.

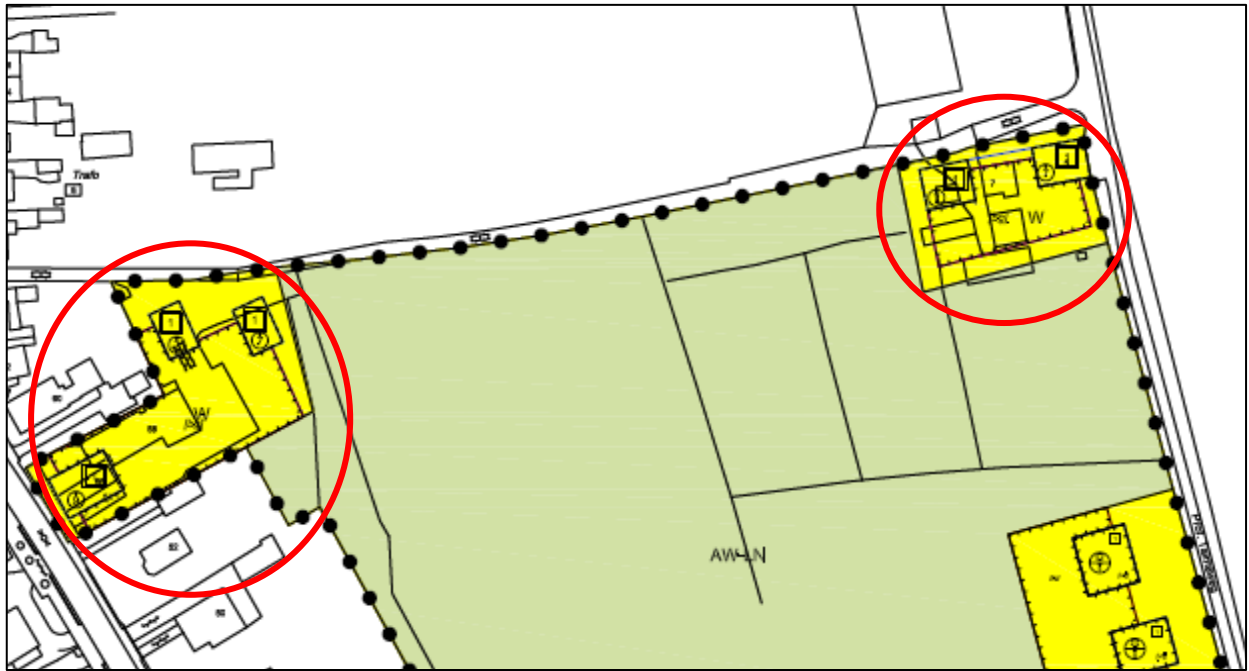
Indrukken van het deelgebied (foto's Laneco).

Voormalig agrarisch erf Prof. Talmaweg 5-7

Het tweede deelgebied bestaat uit een voormalig agrarisch erf aan de Professor Talmaweg 5-7. Hier zijn nu een bestaande woning (nummer 5), een voormalige kleine boerderijwoning (nummer 7) en enkele schuren aanwezig. Twee van de schuren zijn lage schuren met een abc golfplaten dak. Bij een van beide schuren is de dakbedekking recent verwijderd. De derde schuur en het voormalige woonhuis bestaan uit steens en halfsteens muren met een pannendak zonder dakbeschot. Op de voormalige woning (nummer 7) is een zolder aanwezig, waar ooit een losse kamer in is gebouwd. Een groot deel van de zolder is niet in gebruik. Wat wilgenopslag achter de schuren is recent verwijderd. Men wil 4 bestaande gebouwen (waaronder de voormalige woning op nummer 7) slopen en een nieuw woonhuis bouwen op het perceel achter de huidige schuren. Het bestaande woonhuis op nummer 5 blijft staan.

Indrukken van het deelgebied (foto's Laneco).

Bestemmingsplankaart voor de onderzochte locaties

2 WETTELIJK KADER

2.1 GEBIEDSBESCHERMING

2.1.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen op basis van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn worden aangemerkt als speciale beschermingszones (SBZ's) in het kader van Natura2000. De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 die per 1 oktober 2005 van kracht is geworden. Hierin zijn de reeds bestaande natuurmonumenten al eerder opgenomen. Het is verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

2.1.2 *Ecologische hoofdstructuur*

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur. Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortenbescherming is de status als EHS niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

Of een ingreep in de EHS mag plaatsvinden, hangt af van twee voorwaarden:

- De ingreep is 'van groot openbaar belang';
- en
- Er zijn geen alternatieven mogelijk.

2.2 SOORTENBESCHERMING

2.2.1 *Wettelijk kader*

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend.

De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en hun nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

2.2.2 **Procedurele gevolgen**

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- beschermingscategorie 1:
Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Denk daarbij aan soorten zoals konijn, veldmuis, egel, ree, bruine kikker en kleine watersalamander. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast.
- beschermingscategorie 2:
Voor beschermde soorten die niet zo algemeen zijn en dus extra aandacht verdienen (bijvoorbeeld eekhoorn, steenmarter en wild zwijn), geldt de vrijstelling alleen als er een goedgekeurde gedragscode is. Organisaties die geen gedragscode hebben moeten, voor ingrepen die leiden tot verstoring of aantasting van deze soorten, een ontheffing aanvragen.
- beschermingscategorie 3:
Voor ongeveer honderd zeldzame soorten (o.a. das, boommarter) geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Dan is meestal een ontheffing van het ministerie van E.Z. nodig, met uitgebreide toetsing.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Afhankelijk van de ingreep en de soort kan dan een ontheffing noodzakelijk zijn. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingreep vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dient plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Vaak worden hierbij mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Uit uitspraken van de Raad van State blijkt dat volgens Europese richtlijnen (Vogel- en Habitatrichtlijn) het verlenen van een ontheffing voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn niet altijd mogelijk is. De nieuwe beleidslijn van het ministerie van EL&I is er daarom op gericht om voor deze soorten door mitigatie en compensatie, negatieve effecten te voorkomen.

Artikel 2 van de Flora- en faunawet is een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

3 TOETSING

3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK

Via Natuurloket (www.natuurloket.nl) kan een indicatie worden verkregen van de beschikbaarheid van soortengegevens. De gegevens geven echter alleen een indicatie. Daarom is besloten geen aanvullende gegevens op te vragen maar het onderzoek vooral te baseren op de biotoopinschatting door een eco-loog.

Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is verder gebruik gemaakt van bestaande atlasgegevens uit de Atlas van de Nederlandse zoogdieren (Broekhuizen, 1992), de Atlas van Nederlandse vleermuizen (Limpens, 1997), de online Zoogdieratlas (www.zoogdieratlas.nl), gegevens van Ravon (2011) en andere beschikbare bronnen voor verspreidingsgegevens. De meeste gegevens zijn globale verspreidingsgegevens. Bijlage 1 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

Op 20 maart 2013 heeft een ecooloog van Laneco het gebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortengroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie; het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname.

3.2 GEBIEDSBESCHERMING

3.2.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

De beide deelgebieden liggen op respectievelijk 140 meter (garagelocatie) en 270 meter (voormalig agrarisch erf) afstand van het Natura2000 gebied de Veluwe.

Verder liggen de deelgebieden op iets meer dan 2 kilometer afstand van het Natura2000 gebied Landgoederen Brummen en op meer dan 4 kilometer afstand van het Natura2000 gebied Uiterwaarden IJssel.

Landgoederen Brummen en Uiterwaarden IJssel

Beschrijving gebied

Het Natura2000 gebied Landgoederen Brummen bestaat uit de landgoederen Leusveld en Voorstonden en de Empese en Tondense Heide. Samen met andere landgoederen en natuureservaten vormt dit Natura 2000gebied een snoer van overwegend natte, door grondwater gevoede heiden, broek- en hooilanden en bossen op de oostflank van de Veluwe en de overgang naar de IJssel

Het Natura2000 gebied Uiterwaarden omvat het merendeel van de buitendijkse delen van het rivierengebieden van de IJssel.

Toetsing

In de beide deelgebieden is de sloop van bedrijfs-/voormalige woonbebouwing en de nieuwbouw van totaal maximaal 5 wooneenheden voorgenomen. De sloop van bebouwing en de bouw van enkele woningen zal alleen lokaal effecten hebben op flora en fauna. Er zijn geen directe of indirecte (verstorende) invloeden te verwachten op de op meerdere kilometers afstand gelegen uiterwaarden van de IJssel en de Landgoederenzone in Brummen.

Veluwe

Beschrijving gebied

De Veluwe bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden. In de voorlaatste ijstijd, zo'n 150.000 jaar geleden, duwden de ijslobben van het landijs enorme hoeveelheden door de rivieren aangevoerd zand en grond voor zich uit en opzij en vormden zo de stuwwallen. Hoewel de hoogteverschillen sindsdien door wind en water zijn afgevlakt, reiken de hoogste delen van de Veluwe tot ruim 100 m boven NAP. Tot 1900 was de Noord-Veluwe één uitgestrekt stuifzandgebied. Tegenwoordig is er in totaal nog 1400 hectare stuifzand op de Veluwe. Plaatselijk komen in de heiden natte (o.a. Leemputten bij Staverden) of droge (o.a. Harskamp) heischrale graslanden, jeneverbesstruwelen, vennen, natte heide en hoogveenkernen (Mosterdveen) voor. Langs de randen van de Veluwe ontspringen de (sprengen) beken, waar beekvegetaties en zeer plaatselijk bronbossen voorkomen.

Voorkomen soorten en habitats nabij Laag Soeren

De deelgebieden liggen op korte afstand van de grens van het Natura2000 gebied De Veluwe, die grotendeels om de grens van de bebouwde kom van Laag Soeren ligt. De gebieden om het dorp bestaan grotendeels uit gemengde bosgebieden.

Gezien deze habitats kan het voorkomen van de in het Natura2000 gebied beschermde soorten wespandief en zwarte specht nabij het dorp en de deelgebieden niet worden uitgesloten. Ook kunnen de habitattypes Oude Eikenbossen (H9190) en Beukenbossen (H9120) aanwezig zijn.

Op ruimere afstand ten zuiden van het dorp worden de bossen doorsneden door beken, waardoor nabij het dorp ook habitats als Vochtige Alluviale bossen (H91E0C) en geschikte biotopen voor soorten als ijsvogel, beekprik, beekdonderpad en gevlekte witsnuitlibel kunnen voorkomen.

Toetsing

De bouw van 4 extra woningen, maar wel een permanente afname van bedrijvigheid in Laag Soeren op zich, zal vooral lokaal invloed hebben op flora en fauna. Tussen de deelgebieden en de grens van de Veluwe ligt bebouwing van het dorp waardoor directe versturende effecten niet te verwachten zijn. Er is een zodanige basisverstoring in en rond het dorp aanwezig dat de bouwactiviteiten over meer dan 100 meter afstand geen effecten zullen sorteren op

beschermde natuurwaarden. Ook leidt de woonbebouwing in de toekomstige situatie niet tot een toename van verlichting, geluidsverstoring, verontreiniging of vermesting.

Wel kunnen de nieuwe bewoners gaan wandelen in hun woonomgeving, en dus de bossen. Dit zal (met 4 woningen) een verwaarloosbaar effect zijn, vooral gezien de al grote recreatiedruk rond het dorp. Het bos vormt een uitloopgebied voor de bewoners.

Effecten op de eerder genoemde soorten en habitats die zijn aangewezen als onderdeel van het aanwijzingsbesluit voor de Veluwe, worden daarom niet verwacht. Ook cumulatie van effecten op de Veluwe, in relatie tot de verderop geplande woonwijk Nimmer Dor is niet te verwachten. Gezien het beperkte aantal woningen wat in dit onderzoek is onderzocht, en dus bewoners die door deze ingrepen hier zullen resideren, zullen effecten niet merkbaar zijn. Een eerder voor Nimmer Dor afgegeven Natuurbeschermingswet vergunning (Provincie Gelderland, 2007) onderschrijft deze conclusie.

3.2.2 **Ecologische Hoofdstructuur**

Hetzelfde gebied wat nabij de deelgebieden is aangewezen als Natura2000 gebied is ook aangewezen als onderdeel van de EHS van Gelderland. De deelgebieden liggen daarmee ruim buiten de EHS. Vanwege de voor Natura2000 uitgewerkte redenen van afstand en de beperkte invloeden van de ingreep en de toekomstige situatie zijn ook op de EHS geen invloeden te verwachten.

3.3 **SOORTENBESCHERMING**

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of er ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkeling kan (indirecte) aantasting of verstoring van verblijfplaatsen en leefgebied tot gevolg hebben.

3.3.1 **Vaatplanten**

De deelgebieden zijn deels verhard en bebouwd. Aan de zuidzijde van het voormalige agrarisch erf is sprake van een verruigde situatie met wilgen (recent afgezet). De noordzijde van de Garagelocatie wordt gevormd door een voormalige, nu vergraste tuin. Hoewel het veldbezoek buiten het groei- en bloeiseizoen plaatsvond, kan op basis van de aanwezige planten(relicten) worden geconstateerd dat het biotoop vrij voedselrijk is. De planten geven een beeld van een door mensen beïnvloed biotoop. Strikt beschermde plantensoorten kunnen hier worden uitgesloten.

3.3.2 **Grondgebonden zoogdieren**

In de ruigteranden langs de schuren en gebouwen en in de tuin en is enige dekking aanwezig waardoor algemeen voorkomende beschermde soorten voor kunnen komen in en in de nabijheid van de deelgebieden. Het gaat dan om soorten als egel (*Erinaceus europaeus*), mol (*Talpa europea*), konijn (*Oryctola-*

gus cuniculus), vos (*Vulpes vulpes*), haas (*Lepus europaeus*), ree (*Capreolus capreolus*) en verschillende algemeen voorkomende soorten kleine marterachtigen, muizen en spitsmuizen (Broekhuizen, 1992). Verblijfplaatsen van deze soorten mogen bij ruimtelijke ingrepen op basis van een algemene vrijstelling worden aangetast.

Volgens verspreidingsgegevens (Broekhuizen, 1992, VZZ e.d.) kunnen verder strikt beschermde soorten als eekhoorn (*Scurius vulgaris*), steenmarter (*Martes fiona*), boommarter (*Martes martes*), das (*Meles meles*), wild zwijn (*Sus scrofa*) en edelhert (*Cervus elaphus*) in de omgeving voorkomen.

De eekhoorn en de boommarter zijn afhankelijk van grotere boomstructuren. Ze kunnen wel nabij de deelgebieden in groene randen foerageren. De aanwezige bomenstructuren zijn voor deze soorten echter vrij beperkt. Er zijn in de bomen geen nesten en holtes voor mogelijke verblijfplaatsen waargenomen. Omdat er geen oude bomen worden gekapt kunnen effecten worden uitgesloten.

Ook het wild zwijn en het edelhert leven hoofdzakelijk in bosgebieden, en worden daarbuiten maar beperkt gedoogd. Verblijfplaatsen van deze soorten kunnen in de deelgebieden worden uitgesloten.

De das is een soort die veel voorkomt in kleinschalige agrarische landschappen. In en om de deelgebieden is gezocht naar sporen en burchten van de das, deze zijn niet aangetroffen. Bij eerdere onderzoeken in dit gebied door Bureau Waardenburg (Gemeente Rheden, bestemmingsplan Nimmer Dor) is de das ook niet aangetroffen. De das kan wel incidenteel foerageren in en nabij de deelgebieden gezien zijn grote actieradius.

Verder zijn de panden op sporen van de steenmarter onderzocht. Er is gekeken naar vette plekken op plaatsen waar de steenmarter naar binnen kan komen, en er is gezocht naar prooiresten en latrines. Deze zijn niet gevonden. De steenmarter zal daarom geen verblijfplaatsen hebben. Wel kan het dier hier af en toe foerageren.

3.3.3 **Vleermuizen**

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten en boombewonende soorten. Er zijn echter ook soorten die van beide elementen gebruik maken.

Ook is er onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen enz) of bomen (in holten, achter de bast). Een groot aantal soorten, ook soorten die 's zomers in boomholten verblijven, overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders. Alle vleermuizen zijn strikt (tabel 3) beschermd door de Flora- en faunawet.

Volgens verspreidingsgegevens (Limpens, 1997, Zoogdieratlas.nl) komen in de omgeving van de deelgebieden verschillende soorten vleermuizen voor zoals gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis

(Pipistrellus nathusii), laatvlieger (Eptesicus serotinus), rosse vleermuis (Nyctalus noctula) gewone grootoorvleermuis (Plecotus auritus), franjestaart (Myotis nattereri) en watervleermuis (Myotis daubentonii). Van deze soorten zijn de ruige dwergvleermuis, de watervleermuis en de rosse vleermuis boombewonende soorten. De gewone grootoorvleermuis en de fransjestaart verblijven in zowel gebouwen als bomen. De overige soorten zijn gebouwbewonend.

Bij eerder onderzoek voor Nimmer Dor; ten zuiden van de deellocaties door Bureau Waardenburg in 2006 (Gemeente Rheden, bestemmingsplan Nimmer Dor), zijn alleen de soorten rosse vleermuis, gewone dwergvleermuis en laatvlieger aangetroffen, en is de verwachting uitgesproken dat de soorten laatvlieger en gewone dwergvleermuis waarschijnlijk gebruik zullen maken van bestaande bebouwing in de buurt van Nimmer Dor.

Foeragegebied

De deelgebieden en hun directe omgeving zijn geschikt voor vleermuizen. Er is een beschutte groene rand met oudere bomen en een hoge haag langs de kwekerij aanwezig. Foeragerende vleermuizen kunnen zeker aanwezig zijn. Echter, ook in de toekomst blijft die mogelijkheid aanwezig.

Vliegroute

De eerder genoemde hoge haag met aan het begin staande bomen vormt een voor vleermuizen geschikte vliegroute. Echter, deze structuur wordt niet aangetaast. Er zal daarom geen sprake zijn van aantasting van vliegroutes.

Verblijfplaatsen in bomen

Er worden geen bomen gekapt, en er zijn geen oudere bomen in de deelgebieden aanwezig. Effecten op verblijfplaatsen van boombewonende soorten zijn uit te sluiten.

Verblijfplaatsen in gebouwen

De schuren en het voormalige woonhuis nummer 7 op het voormalige agrarische erf aan de Professor Talmaweg konden goed worden onderzocht. De beide schuren met ABC golfplaten hebben een steens muur. Onder de golfplaten zal sprake zijn van grote temperatuur fluctuaties. Hier worden geen vleermuizen verwacht.

De beide andere schuren op het erf aan de Professor Talmaweg hebben ook halfsteens en steens muren zonder spouw. Wel is een pannendak aanwezig. In de stal zijn geen zolder en dakbeschot onder de pannen aanwezig. Hier zijn geen sporen van vleermuizen aangetroffen, en worden ze daarom ook niet verwacht.

Het voormalige woonhuis op nummer 7 heeft wel een zolder, maar geen dakbeschot. De bovenverdieping is als een losse kamer op de zolder gebouwd. De zolder is onderzocht op sporen van vleermuizen (uitwerpselen e.d.). Deze zijn niet gevonden. Ook sluiten de dakranden dermate goed aan dat paarplaatsen hier niet te verwachten zijn. Verblijfplaatsen van vleermuizen worden daarom niet verwacht. Het woonhuis op nummer 5 blijft ongewijzigd staan.

De panden van de voormalige garage aan de Harderwijkerweg zijn vrij hoog voor panden van een enkele laag, en hebben wel een spouw. Ook zijn er op verschillende plekken (o.a. bij de betimmeringen boven de ramen) toegangen tot de spouw gezien. Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen hier daarom niet worden uitgesloten. Om de aanwezigheid van en effecten op gebouwwonende vleermuizen beter in beeld te brengen, is nader onderzoek nodig. Gezien eerder onderzoek door bureau Waardenburg worden vooral gewone dwergvleermuis en laatvlieger verwacht.

3.3.4 **Vogels**

Tijdens het veldbezoek op een koude nawinterdag zijn nauwelijks vogels gehoord en gezien. Alleen koolmees (*Passer major*) en huismus (*Passer domesticus*) zijn gehoord en gezien. De huismus is alleen buiten de deelgebieden waargenomen. In de deelgebieden werd geen territoriaal gedrag waargenomen.

Alle vogelsoorten zijn beschermd. Het betreft dan met name de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen van deze soorten. Voor de meeste vogels loopt dit broedseizoen van half maart tot half juli.

Daarnaast is van een aantal vogelsoorten de nesten en nestlocaties (verblijfplaatsen en leefgebied) het gehele jaar door beschermd (LNV, 2009). Deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn onderverdeeld in vier categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil (*Athene noctua*)).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden (voorbeeld: huismus (*Passer domesticus*)).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, (kerkuil (*Tyto alba*) en slechtvalk (*Falco peregrinus*)).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: buizerd (*Buteo buteo*)).

De vogels uit deze categorieën zijn meestal zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.

Ook is er een lijst vogels aangewezen waarvan alleen bij effecten op populatieniveau maatregelen nodig zijn; de zogenaamde categorie 5. De sloop en nieuwbouw in een klein gebied zal op deze soorten geen populatie effecten hebben.

In de deelgebieden worden van deze lijst van jaarrond beschermde soorten, gezien de habitats en omgeving kerkuil, steenuil, huismus en gierzwaluw verwacht.

Effecten op de gierzwaluw worden niet verwacht op de locatie Professor Talmaweg 7. De schuren met pannendaken hebben geen dakbeschot, en zijn daarmee ongeschikt als broedplaats. De schuren met golfplaten zijn ook ongeschikt als verblijfplaats. De bestaande woning op nummer 5 wordt niet gesloopt

De garage met het platte dak aan de Harderwijkerweg heeft geen geschikte toegangen/broedplaatsen en de schuren met golfplaten zijn ongeschikt als verblijfplaats. De bestaande woning wordt wel gesloopt, en is ook een potentiële verblijfplaats voor gierzwaluw. Nader onderzoek kan de aanwezigheid van deze soort nader in beeld brengen.

De huismus kan in beide deelgebieden voorkomen. Aan de Harderwijkerweg is het garagepand met het platte dak niet geschikt voor deze soort, maar de woning die wordt gesloopt is dat wel. Op het voormalige agrarische erf zijn de panden ook niet op voorhand ongeschikt als broedplaats voor de huismus. Nader onderzoek in het broedseizoen kan de aan- of afwezigheid van deze soort beter in beeld brengen.

Van de kerkuil zijn geen sporen gevonden in en om de schuren. Deze soort wordt daarom niet verwacht.

Het voorkomen van de steenuil is bekend in en om de deelgebieden. De steenuil is door Bureau Waardenburg tijdens meerdere onderzoeken in beeld gebracht (Gemeente Rheden, bestemmingsplan Nimmer Dor). De soort verblijft hier vooral in nestkasten. In de schuren en het woongebouw op Professor Talmaweg nummer 7, is uitgebreid gezocht naar sporen van deze soort; deze zijn niet aangetroffen. Wel kunnen beide deelgebieden onderdeel uitmaken van het foerageergebied van deze soort. Echter, door de ingrepen zal het totale aandeel verhard en bebouwd oppervlak in de deelgebieden afnemen. Van de steenuil is verder bekend dat deze ook op gazons veelvuldig foerageert op o.a. wormen. Het aandeel foerageergebied in de deelgebieden zal door de ingreep daarom niet afnemen. Effecten worden niet verwacht.

Er is voor de schuren en het woongebouw op nummer 7 van het voormalig agrarisch erf nader veldonderzoek nodig naar de jaarrond beschermde vogelsoort huismus.

3.3.5 **Amfibieën**

In en om de deelgebieden zijn geen watergangen aanwezig. Amfibieën hebben voor hun voortplanting waterelementen nodig. In hun landbiotoop verblijven ze vaak in een gevarieerd landschap in de omgeving van hun voortplantingselementen. De meer strikt beschermde soorten stellen daarmee aanzienlijk striktere eisen aan het biotoop dan de algemeen voorkomende soorten. Algemeen voorkomende soorten planten zich ook voort in vijvers. In en nabij de deelgebieden kunnen daarom wel enkele algemeen voorkomende amfibieensoorten als bruine kikker (*Rana temporaria*) en gewone pad (*Bufo bufo*) voorkomen (Ravon, 2011). Deze soorten komen buiten het voortplantingsseizoen op grote afstand van voortplantingswateren voor.

Strikt beschermde amfibieën hebben een geschikte voortplantingsplaats (meestal een voedselarm structuurrijk watertje) nabij een landhabitat nodig in hun leefgebied. Aan deze voorwaarden wordt hier in dit agrarische landschap niet voldaan.

Verblijfplaatsen van de algemeen voorkomende beschermde soorten mogen op basis van een algemene vrijstelling worden aangetast bij ruimtelijke ingrepen.

3.3.6 **Reptielen**

In de omgeving komen volgens verspreidingsgegevens (Ravon, 2011) wel verschillende soorten reptielen voor als hazelworm (*Anguis fragilis*), zandhagedis (*Lacerta agilis*), ringslang (*Natrix natrix*) en levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*). Deze waarnemingen zijn te koppelen aan de ligging nabij de Veluwe.

De deelgebieden zijn niet erg geschikt voor reptielen. Reptielen stellen strikte eisen aan hun omgeving, zoals grotere eenheden schrale en structuurrijke vegetaties. Er is geen dekking in de vorm van opgaande beplanting aanwezig. En de ruigtes zijn te beperkt en te open voor reptielen. Reptielen worden daarom niet verwacht.

3.3.7 **Vissen**

Er worden bij de beoogde ingrepen geen watergangen aangetast. Negatieve effecten op beschermde vissoorten worden daarom uitgesloten.

3.3.8 **Insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortengroepen**

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen en/of specifieke waardplanten. Dergelijke biotopen zijn op de sterk door mensen beïnvloede erven niet aanwezig. Er zijn geen rode bosmieren aangetroffen in en om de deelgebieden.

Ook andere strikt beschermde soorten mollusken en tweekleppigen kunnen worden uitgesloten in de deelgebieden.

4 CONCLUSIE

Aan de Harderwijkerweg te Laag Soeren is de sloop van een voormalige garagelocatie voorgenomen. Tevens is aan de Professor Talmaweg 5-7 de sloop van een oude woning op nummer 7 (achter de huidige woning op nummer 5) en enkele schuren voorgenomen. De hoofdwoning van de garage aan de Harderwijkerweg wordt gesloopt. De hoofdwoning aan de Professor Talmaweg nummer 5 wordt gehandhaafd. Voor deze ingreep wordt een bestemmingsplanwijziging opgesteld. In het kader van het bestemmingsplan moeten de gevolgen voor beschermde natuurwaarden en de consequenties met betrekking tot de natuur wet- en regelgeving in beeld zijn gebracht.

4.1 GEBIEDSBESCHERMING

4.1.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

De deelgebieden liggen nabij de Veluwe, en op enkele kilometers afstand van twee andere Natura2000 gebieden. Aangezien alleen lokaal effecten op flora en fauna als gevolg van de ingrepen te verwachten zijn, worden significant negatieve effecten niet verwacht. Mogelijke effecten door een toename van lokale recreatie zijn verwaarloosbaar.

4.1.2 *Ecologische hoofdstructuur*

De deelgebieden liggen nabij de EHS. Omdat alleen lokaal effecten zijn te verwachten op flora en fauna, en er dorpsbebouwing aanwezig is tussen deelgebieden en de EHS, zijn er geen effecten op de EHS te verwachten.

4.2 SOORTENBESCHERMING

In het kader van de Flora- en faunawet dient te worden nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen of belangrijke onderdelen van leefgebied van soorten door de ingreep worden aangetast.

De meeste mogelijk in en om de deelgebieden voorkomende beschermde soorten als konijn, haas, egel, mol, kleine marterachtigen, muizen en spitsmuizen, gewone pad en bruine kikker vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet. Hiervoor geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een algemene en landelijk geldende vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties.

De strikt beschermde das en steenmarter kunnen foerageren in de deelgebieden. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen van deze soorten. De deelgebieden zullen geen essentieel onderdeel van het leefgebied van deze soorten zijn.

In de deelgebieden kunnen ook vogels broeden; aantasting van in gebruik zijnde nesten dient te worden voorkomen. Bij de ingreep kunnen verder ook nestplaatsen van de jaarrond beschermde soort huismus op beide locaties worden aangetast. De gierzwaluw wordt alleen op de locatie langs de Harderwijkerweg verwacht. Nader onderzoek kan de aanwezigheid van en eventuele effecten op deze soorten in beeld brengen. De jaarrond beschermde steenuil kan in de deelgebieden wel foerageren, maar zal dit in de toekomst ook kunnen. Het aandeel verhard oppervlak neemt namelijk af, en de steenuil foeraeert ook in tuinen aan de randen van de bebouwde kom en in het buitengebied. Effecten op de steenuil worden niet verwacht.

Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen aanwezig zijn in de voormalige garagelocatie. Hiernaar is een vervolgonderzoek nodig om na te gaan of er effecten op zullen treden. Belangrijke vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen zullen niet in de deelgebieden aanwezig zijn.

4.3 CONSEQUENTIES

Natuurbeschermingwet 1998

Er zijn geen procedurele gevolgen te verwachten in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 voor beide locaties.

EHS

Er zijn geen effecten op de EHS te verwachten als gevolg van de plannen voor beide locaties.

Flora- en faunawet

Aantasting van verblijfplaatsen van in de Flora- en faunawet strikt beschermde soorten, en daarmee een overtreding van artikel 11 van de Flora- en faunawet, kan niet zonder nader veldonderzoek worden uitgesloten. Er is nader onderzoek nodig naar.

Voormalig boeren erf Professor Talmaweg 7 en aanliggende schuren:

- Huismus, nestplaatsen (tabel 3 Flora- en faunawet en Vogelrichtlijn); onderzoek vindt plaats door in de periode april/mei twee maal onderzoek te doen conform de soortenstandaard (EL&I, 2012);

Garagelocatie Harderwijkerweg

- Vleermuizen (woonhuis en garagepand) (tabel 3 Flora- en faunawet en bijlage IV Habitatrichtlijn); zomer- en najaarsverblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten als laatvlieger en gewone dwergvleermuis. Nader onderzoek kan van begin juni tot half juli (kraamkolonies) en in augustus en september (paarplaatsen);
- Huismus (woonhuis), nestplaatsen (tabel 3 Flora- en faunawet en Vogelrichtlijn); onderzoek vindt plaats door in de periode april/mei twee maal onderzoek te doen conform de soortenstandaard (EL&I, 2012);
- Gierzwaluw (woonhuis), nestplaatsen (tabel 3 Flora- en faunawet en Vogelrichtlijn); onderzoek vindt plaats door in de periode mei/juni/juli, drie maal onderzoek te doen conform de soortenstandaard (EL&I, 2012).

Beide locaties

Er zijn twee voorwaarden uit de Flora- en faunawet altijd van toepassing:

- De start van werkzaamheden (kappen, rooien, slopen en grondbewerking) dient buiten het broedseizoen van vogels (globaal half maart tot half juli) plaats te vinden om verstoring van broedvogels en het broedsucces te voorkomen. Alleen op basis van gericht onderzoek (naar broedende vogels), mag van deze voorwaarde worden afgeweken.
- Op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Verstoring moet worden beperkt en dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
 - het slopen starten buiten het voortplantingsseizoen (april -augustus) en het winter(slaap)seizoen (november - februari);
 - het beperken van verlichting tijdens de avonduren ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren.

4.4 AANBEVELINGEN

Verder zijn er vanuit een ecologisch oogpunt aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting:

- Nieuw te bouwen gebouwen kunnen geschikt gemaakt worden voor vleermuizen door op een hoogte van 2,5 meter en hoger, open stootvoegen van 2 cm. breed aan te brengen.
- Het aanleggen van wat kleinschalige elementen, takkenrillen en/of een hoogstamboomgaard is positief voor alle in de omgeving levende vogels en zoogdieren.
- Gebruik in de nieuwe bebouwing vogelvriendelijk vogelschroot (www.vogelvide.nl), of zet het vogelschroot één pan verder naar achteren zodat broedruimte onder de pannen ontstaat.

BIJLAGE 1: LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S e.a., 1992, Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht,.

Gemeente Rheden; Bestemmingsplan Nimmer Dor te Laag Soeren.

Helmer, W., Limpens, H.J.G.A. en Bongers., W., 1^e versie 1988, Handleiding voor het inventariseren en determineren van Nederlandse vleermuissoorten met behulp van bat-detectors, Stichting vleermuis-onderzoek (dr. L. Bels stichting).

Limpens, H., K. Mosterd en W. Bongers, 1997; Atlas van de Nederlandse vleermuizen; Onderzoek naar verspreiding en ecologie; KNV Uitgeverij.

Ministerie van LNV, Concept - Hoofdlijnen begrenzing en selectie Natura 2000-gebieden, november 2005.

Ministerie van LNV, Dienst Regelingen, 2009; Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten, Ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998, 2000, Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Websites:

www.ravon.nl

www.vleermuis.net

www.natuurloket.nl

www.vogelbescherming.nl

www.minlnv.nl

www.zoogdieratlas.nl